

- Модельні навчальні програми природничої освітньої галузі:
<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>
- Методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 01.04.2022 №289).
URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86195/
- обговорити алгоритм створення навчальних програм на основі модельних;
- проаналізувати вимоги до обов'язкових та конкретних результатів навчання учнів, опрацювати орієнтири для оцінювання;
- дотримуватися під час організації уроків компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого та інтегрованого підходів, що закладені в основу реалізації концепції «Нова українська школа»;
- упроваджувати під час уроків інтегрованих курсів природничої освітньої галузі інструменти формування оцінювання, з метою підвищення мотивації до навчання в учнів.

Звертаємо увагу, що до початку нового навчального року надійдуть інструктивно-методичні рекомендації МОН України, які необхідно опрацювати.

Лілія Мирна, методист НМЦ професійного розвитку керівних та педагогічних працівників установ і закладів дошкільної та загальної середньої освіти Хмельницького ОППО

Технологічна освітня галузь

Перехід суспільства до нового технологічного укладу призводить до соціально-економічних та технологічних змін, що потребують свого відображення у сфері не лише професійної, а й загальної середньої освіти. Процеси модернізації змісту та методів навчання проходять і в технологічній освітній галузі, яка є основою для формування технологічної культури випускників шкіл та успішного проходження ними подальшої професійної підготовки.

Зміст технологічної освітньої галузі у 5 класах Нової української школи у 2022-2023 навчальному році реалізовуватиметься відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898 (<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>).

Для реалізації змісту технологічної освітньої галузі в Типовому навчальному плані для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою у 5 класі визначено кількість годин: мінімальна

– 35 год/навчальний рік, рекомендована – 70 год/навчальний рік та максимальна – 105 год/ навчальний рік. Заклад загальної середньої освіти самостійно визначає кількість навчальних годин на вивчення технологічної освітньої галузі у межах заданого діапазону.

Метою технологічної освітньої галузі є реалізація творчого потенціалу учня, формування критичного та технічного мислення, готовності до зміни навколишнього природного середовища без заподіяння йому шкоди засобами сучасних технологій і дизайну, здатності до підприємливості та інноваційної діяльності, партнерської взаємодії, використання техніки і технологій для задоволення власних потреб, культурного та національного самовираження.

Компетентнісний потенціал технологічної освітньої галузі та базові знання зазначені в додатку 11. Основою формування ключових компетентностей є особистісні якості, особистий, соціальний, культурний і навчальний досвід учнів; їх потреби та інтереси, які мотивують до навчання; знання, уміння та ставлення, що формуються в освітньому, соціокультурному та інформаційному середовищі, у різних життєвих ситуаціях. Наскрізними в усіх ключових компетентностях є такі вміння: читати з розумінням, висловлювати власну думку усно й письмово, критично та системно мислити, логічно обґрунтовувати позицію, діяти творчо, виявляти ініціативу, конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими тощо.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів з технологічної освітньої галузі зазначені в додатку 12 і передбачають, що учень:

- формулює ідею та втілює задум у готовий продукт за алгоритмом проектно-технологічної діяльності;
- творчо застосовує традиційні і сучасні технології;
- ефективно використовує техніку, технології та матеріали без заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу;
- турбується про власний побут, задоволення власних потреб та потреб

Оскільки базова середня освіта має такі цикли, як адаптаційний (5—6 класи) та базового предметного навчання (7—9 класи) то результати навчання учнів 5 класів у технологічній освітній галузі можуть бути сформовані на завершення 2022-2023 навчального року, або їх формування може продовжуватися до завершення 2023-2024 навчального року. Це дає змогу враховувати вікові та індивідуальні особливості розвитку і потреби учнів, а також забезпечити їм просування індивідуальними освітніми траєкторіями. Шляхи досягнення результатів вчитель визначає самостійно відповідно до матеріально-технічних можливостей навчальної майстерні (кабінету), інтересів і здібностей учнів, фахової підготовки самого учителя.

Модельна навчальна програма (згідно з Законом України «Про повну загальну середню освіту») - документ, що визначає орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів, зміст навчального предмету (інтегрованого курсу) та види навчальної діяльності учнів, рекомендований для використання в освітньому процесі в порядку, визначеному законодавством.

Заклад освіти здійснює вибір модельних навчальних програм для закладів загальної середньої освіти з чотирьох програм, яким надано гриф «Рекомендовано Міністерство освіти і науки України» (Наказ МОН №795 від 12 липня 2021 року). З текстами модельних навчальних програм технологічної освітньої галузі та їх авторськими презентаціями можна ознайомитися на сайті інституту модернізації змісту освіти за покликанням: <https://imzo.gov.ua/tekhnolohichna-osvitnia-haluz/>.

Спираючись на вибрану модельну навчальну програму, вчитель може розробити навчальну програму предмету, яка має містити опис результатів навчання в обсязі не меншому, ніж визначено Державним стандартом та/або відповідною модельною навчальною програмою. Навчальна програма розроблена на основі модельної навчальної програми визначає послідовність досягнення результатів навчання учнів з технологічної освітньої галузі, опис змісту та видів навчальної діяльності учнів із зазначенням орієнтовної кількості годин, необхідних на її провадження, та затверджується педагогічною радою закладу освіти.

На основі модельної навчальної програми або навчальної програми вчитель розробляє календарно-тематичне планування з урахуванням навчальних можливостей учнів 5 класу. Календарно-тематичне та поурочне планування здійснюється вчителем у довільній формі, у тому числі з використанням друкованих чи електронних джерел тощо. Формат, обсяг, структура, зміст та оформлення календарно-тематичних планів та поурочних планів-конспектів є індивідуальною справою вчителя.

Розробляючи календарно-тематичне планування вчителю необхідно керуватися принципами наступності, перспективності, активності та емоційності. Пріоритетними мають бути дослідницькі, творчі, проблемно-пошукові методи навчання та форми організації діяльності дітей – колективна, групова, індивідуальна. Особливу увагу слід приділяти організації групової роботи учнів.

Привертаємо увагу педагогів на те, що зміст технологічної освітньої галузі в початковій школі реалізується в рамках інтегрованого курсу «Я досліджую світ». З метою підготовки до зміни парадигми освітнього процесу та дотримання принципу наступності у перспективі, вчителям технологій/трудового навчання рекомендуємо ознайомитися з програми інтегрованого курсу «Я досліджую світ»

(<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf>,

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2020/11/20/Savchenko.pdf>,

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2020/11/20/Shiyana.pdf>).

та методичними посібниками що розкривають методику формування знань, умінь та навичок в учнів 1-4 класів в технологічній освітній галузі

(<https://nuschool.com.ua/lessons/world/1-2klas/index.html>,

<https://www.google.dk/search?q=Технологічна+освітня+галузь+1->

4+класи+гільберг+методика+викладання+Гене́за).

Перелік навчальної літератури та навчальних програм, що мають гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України», «Схвалено для використання в освітньому процесі» або висновок «Схвалено для використання в загальноосвітніх навчальних закладах», постійно оновлюється і доступний на офіційному веб сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

Навчальні посібники, зошити з друкованою основою, що доповнюють зміст підручників, утворюють разом з ними навчальні комплекти, є неов'язковим і можуть використовуватися в освітньому процесі за умови дидактичної доцільності навчальних видань для реалізації нових підходів у роботі з учнями, дотримання вимог щодо уникнення перевантаження учнів та добровільної згоди усіх батьків учнів класу на фінансове забезпечення.

Згідно Закону України «Про повну загальну середню освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>) кожен учень має право на справедливе, неупереджене, об'єктивне, незалежне, не дискримінаційне та добросовісне оцінювання результатів його навчання незалежно від виду та форми здобуття ним освіти.

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів, що проводяться закладом, є формувальне, поточне та підсумкове: тематичне, семестрове, річне. За вибором закладу оцінювання може здійснюватися за системою оцінювання, визначеною законодавством, або за власною шкалою. За умови використання власної шкали заклад має визначити правила переведення загальної оцінки результатів навчання семестрового та річного оцінювання до системи, визначеної законодавством, для виставлення у Свідоцтві досягнень.

Семестрове та підсумкове (річне) оцінювання результатів навчання здійснюють за 12-бальною системою (шкалою), а його результати позначають цифрами від 1 до 12.

За рішенням педагогічної ради (за потреби) заклад освіти може визначити адаптаційний період впродовж якого не здійснюється поточне та тематичне оцінювання.

Основною ланкою в системі контролю під час реалізації змісту технологічної освітньої галузі у закладах загальної середньої освіти є поточний контроль, що проводиться систематично з метою встановлення рівнів опанування навчального матеріалу та здійснення коригування щодо застосовуваних технологій навчання. Основна функція поточного контролю навчальна. Запитання, завдання, тести, тощо спрямовані на закріплення вивченого матеріалу й повторення пройденого, тому індивідуальні форми доцільно поєднувати із фронтальною роботою класу. Також звертаємо увагу на важливість врахування мотиваційно-стимулюючої функції поточного оцінювання.

Тематичне оцінювання пропонується здійснювати на основі поточного оцінювання із урахуванням реалізації навчальних проєктів, виготовлення виробів, проведених (за потреби) діагностичних (контрольних) робіт.

Семестрове оцінювання може здійснюватися за результатами контролю груп загальних результатів відображених у Свідоцтві досягнень. Семестровий

контроль проводиться з метою перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу в обсязі навчальних тем, розділів і підтвердження результатів поточних оцінок, отриманих учнями раніше.

Річне оцінювання здійснюється на підставі загальної оцінки результатів навчання за I та II семестри. Окремі види контрольних робіт, як правило, не проводяться.

Під час реалізації змісту технологічної освітньої галузі на уроках в 5 класах Нової української школи варто використовувати різні види навчальної діяльності, як: дослідницька, проектна, конструкторська, графічна, творча, практична, художня та інші. Це сприятиме формуванню навчальної активної діяльності учнів, вони матимуть можливість брати участь в дискусіях, проводити дослідження, виявляти активність та допитливість. Вчитель, на власний розсуд та спільно з усіма учасниками проектної діяльності, визначає місце для формування ключових компетентностей в освітньому процесі та відповідні для цього методи та форми організації учнів, техніки, програмні і цифрові пристрої тощо.

Під час реалізації змісту технологічної освітньої галузі чільне місце має відводитися творчим завданням, які передбачають застосування знань, умінь та навичок у незнайомій ситуації, практичним заняттям з елементами пошукової й дослідницької діяльності, з елементами творчості. Широко мають застосовуватися завдання, спрямовані на формування навиків самостійної роботи здобувачів освіти, роботи в парі, малій групі чи колективі з реалізації навчальних проєктів/виготовлення виробів. Готуючись до уроку, учитель повинен обдумати, як використовуючи різні методи і прийоми, подати новий матеріал. Об'єкти праці слід вибирати з урахуванням індивідуальних особливостей здобувачів освіти, їх досвіду, фізичного розвитку та інших факторів, які впливають на продуктивність праці.

Використання, під час проведення уроків, елементів STEM – освіти задовольнить зацікавленість дітей технікою та сприятиме формуванню критичного мислення у школярів, уміння працювати як в команді так і самостійно.

В концептуальних засадах Нової української школи (<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>) наголошено на суб'єктності учіння, необхідності оволодіння учнями способами навчальної діяльності, досвіду взаємодії з іншими людьми та організації сучасного освітнього творчого середовища. Для реалізації мети освіти відповідно до Закону України «Про освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>) необхідно оновити не лише зміст освіти, а й матеріально-технічне оснащення кабінетів/майстерень тощо. Іншими словами організувати сучасне безпечне освітнє середовище з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, їх особливих освітніх потреб. Організація нового освітнього середовища передбачає оновлення матеріально-технічного оснащення, упровадження сучасних освітніх методик та технологій в освітній процес, широкое використання ІК-технологій, мультимедійних засобів навчання. В

реалізації навчальних проєктів/виготовленні виробів учнями важливу роль відіграє матеріально-технічне забезпечення. Для організації ефективного навчання, необхідно вибирати сучасне обладнання, пристосування та матеріали. Комфортне освітнє середовище, сприятиме творчому розвитку й мотивації учнів до навчання, формуванню зовнішніх мотивів, які у подальшому породжують диференційовані пізнавальні інтереси. Які в свою чергу характеризуються прагненням розв'язати можливі проблемні питання на практиці, потребою творчого застосування знань, їх поповнення. Нова українська школа має реалізувати головне право дитини - право на безпечний та ефективний розвиток її здібностей у дружньому освітньому середовищі.

Втілюючи ідеї педагогіки партнерства, вчителю необхідно використовувати в своїй роботі не тільки стандартні методи організації навчально-виховного процесу, але в більшій мірі виявляти ініціативу і будувати навчання і виховання таким чином, щоб дитина була постійно залучена до спільної діяльності. Як інструменти педагогіки партнерства можна використовувати цікаві й захоплюючі розповіді, відверту бесіду, справедливу і незалежну оцінку, заохочення творчих успіхів, особистий приклад, зустрічі з цікавими людьми, спільний пошук рішень, спільні суспільно корисні справи, благодійні акції тощо. Тоді уроки технологій/трудового навчання будуть місцем, де діти здобувають не лише знання, а й вміння їх застосовувати та цінності для оцінювання навколишнього світу і дійсності. Вони будуть безпечним середовищем для розвитку, де діти вчаться творчо працювати та спілкуватися між собою.

Ресурси

1. Державний стандарт базової середньої освіти
<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>
2. Закон України «Про освіту»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Закон України «Про повну загальну середню освіту»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
4. Концепція Нової української школи
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
5. Модельні навчальні програми «Технології. 5-6 клас»
<https://imzo.gov.ua/tekhnohichna-osvitnia-haluz/>
6. Методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1-2 класах ЗЗСО на засадах компетентнісного підходу - Гільберг Тетяна 2020
<https://nuschool.com.ua/lessons/world/1-2klas/index.html>
7. Нова українська школа «Порадник для вчителя»
<https://lib.imzo.gov.ua/navchalno-metodichn-posbniki/dlya-pedagogchnikh-pratsvnikv/navchalno-metodichniy-posbnik-nova-ukrainska-shkola-poradnik-dlya-vchitelya-avt-shiyan-r-b-sofy-n-3-onoprko-o-v-nayda-yu-m-pristnska-m-s-bolshakova--o-za->

8. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 1-2 клас <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf>
9. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 3-4 клас <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2020/11/20/Savchenko.pdf>
10. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б. 3-4 клас <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2020/11/20/Shiyana.pdf>
11. Технологічна освітня галузь 1-4 класи Гільберг Т. Г., Павич Н.М. та інші. Методика викладання. Генеза <https://www.google.dk/search?q=Технологічна+освітня+галузь+1-4+класи+гільберг+методика+викладання+Генеза>

Ніна Павич, методист НМЦ професійного розвитку керівних та педагогічних працівників установ і закладів дошкільної та загальної середньої освіти Хмельницького ОППО

Соціальна і здоров'язбережувальна освітня галузь

Метою соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі є розвиток особистості учня, який здатний до самоусвідомлення, гармонійної соціальної і міжособистісної взаємодії, спрямованої на збереження власного здоров'я та здоров'я інших осіб, дбає про безпеку, виявляє підприємливість та професійну зорієнтованість для забезпечення власного і суспільного добробуту.

Державний стандарт базової середньої освіти визначає компетентнісний потенціал соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі та базові знання.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів із соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі передбачають, що учень:

турбується про особисте здоров'я та безпеку, уникає факторів ризику, реагує на фактори і діяльність, що становить загрозу для власного і суспільного життя, здоров'я, добробуту;

визначає альтернативи, прогнозує наслідки, приймає рішення для власної безпеки та безпеки інших осіб, здоров'я і добробуту;

усвідомлює цінність та дотримується здорового способу життя, аналізує та оцінює наслідки і ризики для здоров'я і суспільства;

виявляє підприємливість та поводить етично для поліпшення здоров'я, безпеки і добробуту власного та інших осіб.

Відповідно до Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти загальний обсяг навчального навантаження для закладів із навчанням українською мовою кількість годин розподілено на вивчення:

- інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» – 1 година;
- Етики/Культури добросусідства/Інших курсів морального спрямування – 0,5 годин. За вибором закладу освіти вивчається один із